

Čredništvo in upraviteljstvo v Ptuj
v gledališkem poslopu.

Stajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Kopirski se ne vračajo in se morajo
pajdatje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vpsolati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuj za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 številk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 15.

V Ptuj v nedeljo dne 28. julija 1901.

II. letnik.

Proč od Gradca.

Vsak izobražen Slovenec more se sra-
movati, ako bere neumne laži, katere neki
„nacionalni“ listi ubogemu kmetu trobijo
in mi upamo na podporo vseh poštenih
ljudij ako mi proti klerikalnim lažnjivcem
nastopimo. Tako piše nek od Boga zaver-
neni lažnjivec v „Fihposu“: mi moramo
proč od Gradca“, da nam potem ne bo
potreba plačevati za Gradčane. No, to je pa
vendar preveč! Gradec plača deželnih
doklad en milijon kron in dobi od tega
denarja 20.000 kron za teater, drugoga
nič. Gradec ne potrebuje nobenih subvencij,
nobenega reguliranja rek, nobenih cest,
nobenih predujemov (foršusov) za vino-
gradstvo; ali vsakdo, kdor tam živi in pla-
nje davek, plačati mora 40 odstotkov de-
želnih doklad in doklade od žganja, vina

in pive itd. posebej. To je pri vseh večjih
mestih tako. Dunaj plača več kot polovico
vseh deželnih doklad na Spodnjem Avstrij-
skem in ne dobi tudi nič zato. Naj se to-
rej nobeden slovenski kmet ne pusti nala-
gati, da gre njegov krvavo zasluženi denar v
Gradec; vendar žalostno je dosti, da nas
bogati ljudje na Gornjem Štajerskem tako
malo podpirajo. Štajerska dežela bi med tem,
ko je letos dala za vinograde 160.000 kron,
prav žiher brez nevarnosti dala podpore
500000 kron. Ker mora vlada tudi enaki
del plačati, imeli bi potem na razpolago
en milijon. Ravno tako je pri regulaciji
rek in drugih razmerah, kjer bi naši po-
slanci v deželnem zboru tako dolgo mogli
špetakel delati, da bi nemški gospodje od-
prli svoje denarnice.

Naši poslanci pa so prestrahopetljivi
in preleni, da bi sploh se peljali v Gradec

Staro kresalo.

Vojak Imbre primarširal je po cesti: ena, dve! ena,
dve! Imel je tornistro na hrbtu in sablco na strani.
Kajti on je bil v vojski in gre domov.

Na cesti srečal je staro copernico; bila je zo-
rnata, spodnja čeljust visela ji je ravno do popka.
Imbre mu reče: „Dober večer, Imbre! kako imaš lepo
kišto in veliko tornistro! Ti si pravi vojak! Ti naj
imaš toliko denarja, kolikor ga kočeš!“

„Hvala lepa, ti stara copernica!“ odgovori ji Imbre.

„Li vidiš to veliko drevo tukaj?“ pravi copernica,
kazaje na drevo, ki jima je stalo ob strani.
Imbre je znotraj čisto votlo; tu je moraš preplezati
na vrha, tam boš zapazil eno luknjo skoz katero se
moraš spustiti doli in tako prideš globoko do dna.
Imbre ti bodem štrik okoli pasa privezala, da te, ako me
kličješ, zopet potegnem nazaj!“

„Kaj pa naj počnem tu doli v drevesu?“ vpraša Imbre.

„Po denarje!“ pravi copernica. „Vedi, ko prideš

do dna drevesa, takoj bodeš v veliki dvorani; tu je
vse razsvetljeno, ker gori čez sto svetilnic. Potem za-
gledal bodeš troje vrat! Zamoreš jih odpreti, ključ tiči
v njih. Greš li v prvo sobo, zagledal boš v sredini
na tleh veliko kišto, na njej sedi en pes; on ima par
očij, ki sta tako veliki kakor dve repi, vendar zato
te ni treba skrbeti! Jaz ti dam moj plavi predpasnik
katerega razprostri po tleh, potem pojdi hitro, vzemi
psa, ga postavi na moj predpasnik, odpri kišto in
in vzemi iz nje denarja kolikor hočeš; je sam kufer.
Hočeš pa li rajši imeti srebro, moraš iti v zraven le-
žečo sobo; ali tam sedi pes, ki ima par očes, tako
velikih kakor mlinska kolesa; to te pa naj ne obotavlja.
Posadi ga na moj predpasnik in vzemi denar! Ako
pa morebiti hočeš imeti zlato, ga znaš tudi dobiti
kolikor ga hočeš, kolikor ga nesti zamoreš, ako greš
v tretjo sobo. Ali pes, ki sedi na kišti z zlatom, ima
tudi dvoje očij, od katerih je vsako tako veliko kot
turn. Verjemi mi, to je pravi pes; ali zaradi tega se
ti tudi ni treba nič bati. Postavi ga na moj pred-
pasnik, ne stori ti nič, in vzemi iz kište zlata koli-
kor hočeš!“

in tudi takrat, ko so v deželnem zboru sedeli, niso imeli korajže svojih ust malo bolj široko odpreti.

Cesar Jožef II. o posvetni duhovščini.

V enem svojih uvodnih člankov pisal je „Rod.“, naprednjaški list, med drugim te-le odstavke:

Že sto let je tega, kar je zatisnil oči nepozabljivi cesar Jožef II. ta največji dobrotnik kmetskega stanu, ki se ga tudi slovenski kmet spominja hvaležnega srca, ker ga je oprostil iz sužnosti. Prej so kmeta postavljali v eno vrsto z živino, cesar Jožef pa je razbil verige sužnosti, v katere je bil kmet vkovan in je iz kmeta-sužnja naredil prostega, samostojnega človeka.

Vsak pošten človek mora priznati, da je imel nepozabni cesar Jožef gorko srce za kmeta, in da se je z vsemi močmi trudil, da bi kmetskemu stanu pomagal na noge. In glejte tudi cesar Jožef je bil neizprosni sovražnik vseh tistih duhovnikov, ki se vtikajo v posvetne zadeve, tudi cesar Jožef je spoznal, da se mora kmeta osvoboditi duhovniškega jerobstva v vseh posvetnik rečeh.

Imeli bomo še priložnost govoriti o tistih ukazih, ki jih je izdal cesar Jožef, da naredi konec izsesavanju ljudstva od strani takratne duhovščine. Danes naj le navedemo, kako je cesar Jožef mislil o politikujoči duhovščini.

Ko je umrla pobožna cesarica Marija Terezija, ki je bila prva rekla, da cerkev nima v šoli nič iskati, in da je šola stvar države, je postal njen sin Jožef II. cesar. Mladi cesar Jožef je tedaj pisal francoskemu ministru Šoazelju tako-le:

„Posvetni veljavi duhovščine se mora konec narediti. Duhovniki imajo nalogo, skrbeti za naše izveličanje na onem svetu; tistih duhovnikov, ki se

„To bi ne bilo slabo!“ reče Imbre. „Ali kaj pa naj tebi dam, stara copernica, kajti nekaj moraš imeti ti tudi?“

„Nič“, se odreže copernica, „niti enega groša jaz nočem! Za mene vzemi ti samo eno staro kresalo, katero je moja stara mati notri pozabila, ko je zadnjokrat tam notri bila!“

„No priveži mi toraj štrik za pas!“ dovoli Imbre.

„Tukaj je“, pravi ona, in tukaj moj plavi predpasnik.“

Potem splezal je vojak na drevo, pušči se spuštiti v ljuknjo in že stoji, kakor je povedala copernica, doli v veliki dvorani, kjer je gorelo veliko lamp. Odpre prva vrata. Uh! tu sedi pes, ki ima velike oči kakor repa in ga debelo zazija.

„Ti si fejest kerle! si misli Imbre, ga postavi na copernični predpasnik in vzeme toliko kufrastega denarja, kolikor ga je v žepe natlačiti zamogel, potem kišto zapre, postavi psa gor in gre v drugo sobo. Resnično, tukaj sedi zopet pes, ki pa ima tako velike oči, kakor dva mlinska kolesa.

toliko pehajo, da bi že na tem svetu gospodarili, jasnem maram.“

Dva meseca pozneje je cesar Jožef pisal nadškofu solnograškemu grofu Koloredu tako-le:

Strast, predsodki in duševna sužnost morajo nehati. Duhovniki — ki se vtikajo v posvetne stvari — so najmanj koristni pač pa najbolj nevarni ljudje. Jaz hočem vse lenuhe, pred katerimi ljudstvo poklekne spreminiti v koristne ljudi.

Leta 1781. je pisal cesar Jožef kardinala Hrzanu v Rim:

„Jaz hočem odpraviti iz cerkve kar v cerkev ne spada. Duhovnikov, ki se vtikajo v posvetne reči, jaz ne trpim in bom ljudstvo taci duhovnikov oprostil. Ti duhovniki so ljudstvo zapeljali v tako malikovanje, da Boga že več ne pozna, ampak pričakuje rešenja od kipov raznih svetnikov.“

Tako je veliki cesar Jožef sodil o duhovnikih, ki se vtikajo v posvetne reči. Pa cesar Jožef je tudi skrbel, da so njegovi nazori prišli v veljavo. Leta 1782. je izdal na vse sodnije in na vse deželne vlade k našemu cesarstvu spadajočih kronovin ukaz, s katerim ukazom je duhovnikom strogo prepovedal vtikati se v posvetne reči.

V tem ukazu je cesar rekel, da je Kristus sam določil delokrog apostelnov. Duhovniki so nasledniki apostelnov. Neumno bi bilo, je pisal cesar Jožef, če bi kdo rekel, da imajo nasledniki apostelnov večje pravice, kakor jih je Kristus apostelnom sam dal. Kristus, tako je dejal cesar Jožef, je določil apostelnom samo duhovska opravila in sicer 1. razlaganje evangelja, 2. opravljanje službe božje, 3. podeljevanje sakramentov in 4. oskrbovanje cerkve. Cesar Jožef je z ozirom na to ukazal, da se morajo vsi duhovniki natančno po tem ravnati, in da se nimajo čisto nič vtikati v posvetne reči. Takratni papež je priznal izrečno da ima cesar popolnoma prav.

Pol stoletja in delj je ostalo tako, kakor je od-

„Ti pa me rajši ne glej“, pravi vojak, „bi te znale očesi boleti!“ ter ga zopet postavi na predpasnik. Ali ko pa je zagledal v kišto toliko srebernega denarje, vrže ves kufrasti denar od sebe in polni žepe in tornistro s samim srebrnom. Sedaj gre še v tretjo sobo. Tu je bilo strašno! Pes imel je res dve tako veliki očesi kakor turn, ki so se mu vrteli po glavi kakor dva mlinska kolesa.

„Dober večer!“ ga pozdravi srečni Imbre in privzdigne svojo kapico, kajti takega psa preje še nikoli ni videl; ali ko ga je nekaj časa natančneje opazoval, si misli: „Dosti je!“ postavi ga na tla in odpre kišto. Huj, tolik kup samega zlata! On bi zamogel celo mesto, ves „Gospodarjev fihpos“ in zraven še celó ta stari ptujski turn kupiti. Ja, to je vendar enkrat samo pravo zlato! Sedaj je zalučal vrli Imbre ves sreberni denar, kar ga je napolnil v svoje žepe in tornistro proč in napolnil zato zlata, ja napolnil je z njim ne samo žepe in tornistro, pač pa tudi v kapo in črevlje in še v zavezane hlačnice ga je napolnil, da je komaj hodil. No, pa saj ima denarje